

POLİTİK KONJONKTÜR TEORİLERİ: LİTERATÜR TARAMASI*

POLITICAL BUSINESS CYCLES THEORIES: REVIEW OF LITERATURE

İpek CEBECİ**

Öz

Demokratik rejimlerde hükümetlerin (iktidarın) temel amacı politik güçlerini korumak, görevlerine devam edebilmektir. Bunun gerçekleşmesi seçmenlerin oy tercihlerine dayalıdır. Bu durumun farkında olan hükümet, seçim öncesi dönemde seçmen tercihlerini kendi siyasi çıkarları doğrultusunda yönlendirebilmek adına seçim öncesinde birçok yönetime başvurabilir. Siyasi iktidar para ve maliye politikasını manipüle ederek bunu gerçekleştirir. Politik iş döngüsü, seçimden hemen önce ekonomiyi teşvik etmeyi ve böylece kendi ve partilerinin yeniden seçilme şanslarını büyük ölçüde iyileştirmeyi ümit eden yerleşik politikacıların politika araçlarının manipülasyonundan kaynaklanan döngüsel bir dalgalanmadır. Bu çalışmanın amacı, politika ve ekonomi bilimlerinin ortak konusu olan politik konjonktür dalgalanmaları hakkındaki literatürü incelemek ve Türkiye'de yapılan ampirik araştırmaları sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Politik Konjonktür Dalgalanmaları, Seçim, Konjonktür.

Abstract

In democratic regimes, the main target of politicians is to gain political power or to extend the duration on their power. The realization of this aim depends mostly on voters' choices. The government, who is aware of this situation, can resort to many methods in the pre-election period, to direct voter preferences in line with their own interests. The political power do this by manipulating money and fiscal policy. Political business cycle, is a cyclical fluctuation that results from the manipulation of policy instruments by incumbent politicians hoping to stimulate the economy just prior to an election and thereby greatly improve their own and their party's reelection chances. The aim of this study is to examine the literature on political conjuncture fluctuations, which is in the common subject of the policy and economic sciences. The other aim is to present experimental investigations carried out in Turkey.

Keywords: Political Business Cycle, Election, Business Cycle.

GİRİŞ

Günümüzde ülkelerin büyük bir çoğunluğu demokrasiyle yönetilmekte, hükümetler seçimle, halkın oylarıyla göreve gelmektedir. Bu açıdan iktidar gayesinde olan siyasiler için seçim dönemleri büyük önem arz etmektedir. Siyasi mekanizmalarca kolay bir şekilde etkilenme ve yönlendirilme özelliğinde olan makroekonomik politikalar, bilhassa seçim dönemlerinde, görevdeki politikacıların "yeniden seçilebilmek" gayesinin en önemli aracı haline dönüşebilmektedir. Bir başka ifadeyle, görev başındaki politikacılar, mali ve parasal araçları kullanarak ekonomiye aktardıkları kaynaklarla seçim öncesi ekonomiyi canlandırarak oy potansiyellerini artırma çabasına girebilmektedirler. Bu şekilde iktidar, seçim ekonomisi politikası olarak ifade edilen bir eğilime girebilmektedirler (Karaçor ve Saraç, 2004, 102).

Politik konjonktür teorileri, iktidarın göreve yeniden seçilebilmek için seçim yıllarında sürekli olarak kamu harcamalarını arttırmaları ve vergi oranlarını yükseltme gerekliliğini ise seçim sonrası döneme bırakarak ekonomiyi manipüle etmeleri esasına dayanır. Seçim öncesinde ülkede bütçe açıkları artarken seçim sonrası dönemde azalır. İktisat literatüründe bu durum politik dalgalanmalar tarafından yaratılan makroekonomik dalgalanmalar, bir diğer ifadeyle "Politik Konjonktür Teorileri" olarak adlandırılmaktadır. Politik konjonktür teorileri "Geleneksel Fırsatçı Politik Konjonktür Teorisi", "Geleneksel Partizan Politik Konjonktür Teorisi", "Rasyonel Fırsatçı Politik Konjonktür Teorisi" ve "Rasyonel Partizan Politik Konjonktür Teorisi" olarak dört farklı teori ile incelenmektedir (Eryılmaz ve Murat, 2016, 248).

W. Nordhaus, 1975 yılında fırsatçı konjonktürel dalgalanmaları ve D. Hibbs (1977) ise partizan konjonktürel dalgalanmaları adaptif (uyarlayıcı) beklentiler varsayımı ile incelemiş, teorinin ilk aşamasını (evresini) oluşturmuşlardır. İkinci aşama ise rasyonel beklentilerin teoriye eklenmesi sonucunda gerçekleşmiştir. İkinci aşamada, ve Cukierman Meltzer (1986), Rogoff ve Sibert (1988), Rogoff (1990), Persson ve Tabellini (1990) konuyla ilgili çalışmalarını rasyonel fırsatçı modeller üzerine geliştirmiştir. Alesina (1987) ise rasyonel partizan model üzerinde çalışmıştır.

* Bu makale, "Küreselleşme Sürecinde Arz Şokları ve Makroekonomik Etkileri" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi, İ.İ.B.F. Ekonometri Bölümü, ipekdenizcebeci@gmail.com

Demokratik ülkelerde seçimler, siyasetlerin mali ve parasal araçları kullanmalarıyla temel iktisadi süreçlere tesir etme çabasına neden olan en temel faktördür. Politika siyaset ilişkisinin yoğun etkileşim halinde olduğu ülkelerde siyaset-ekonomi ilişkisi yoğundur ve kavramların birbirleri üzerinde etkisini azaltmak zordur. Bu nedenle politik konjonktürlerin etkilerine bu tür politikaları uygulayan bürokratların politikacılar tarafından atandığı ülkelerde daha sık rastlanılır (Genç ve Süloğu,2016,64).

2. POLİTİK KONJONKTÜR TEORİSİNİN GENEL ÇERÇEVESİ

W. Nordhaus (1975), görevde bulunan partinin yeniden seçilmek için seçim öncesinde kısa dönemli üretim tercihinin en iyi bileşimde oluşturacak şekilde değiştirme eğiliminde olacağını belirtmiş ve buna dayanarak seçim öncesinde seçmenlerin gözüne girebilmek adına hükümetin ekonomiyi canlandırmayı tercih edeceğini belirtmiştir. Nordhaus'a göre, oylarını en üst seviyeye çıkarmak isteyen politikacılar, seçim öncesinde ekonomiyi canlandıracak genişlemeci politikalar izlemeyi tercih etmekte, seçim sonrasında ise bu genişlemeci politikaların doğurduğu olumsuzlukları gidermek için daraltıcı iktisat politikalarına yönelmektedirler. Bu durum seçim dönemlerini kapsayacak şekilde ekonomide bir dalgalanmaya yol açmaktadır. Bu model, görevdeki partiye oy verenlerin rasyonel (akılcı) olmayan bir davranışta bulduklarına da işaret etmektedir. Nordhaus türdeki modeller seçmenleri tecrübesiz ve adaptif (uyarlamacı, intibakçı) beklentilere sahip birimler olarak düşünür ve enflasyonla işsizliğin negatif ilişkili olduğu Phillips eğrisi çerçevesinde ekonomiyi tanımlarlar.

Politik Konjonktür Teorileri, rasyonel beklentiler öncesi ve rasyonel beklentiler sonrası şeklinde iki gelişim sürecinden geçmiştir. “Geleneksel Fırsatçı Politik Konjonktür Teorisi” ve “Geleneksel Partizan Politik Konjonktür Teorisi” teorisinin ilk evresini, “Rasyonel Fırsatçı Politik Konjonktür Teorisi” ve “Rasyonel Partizan Politik Konjonktür Teorisi” ise teorisinin ikinci evresini oluşturmaktadır (Eryılmaz ve Murat, 2016,248). Politik Konjonktür Dalgalanmaları Yaklaşımı Tablo 1.1’de görüldüğü gibi Geleneksel ve Modern Politik Konjonktür Yaklaşımı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Tablo 1: Politik Konjonktür Dalgalanmaları Yaklaşımının Sınıflandırılması

Geleneksel Politik Konjonktür Dalgalanmaları	Modern Politik Konjonktür Dalgalanmaları
Geleneksel Fırsatçı Model	Rasyonel Fırsatçı Model
Geleneksel Partizan Model	Rasyonel Partizan Model

Kaynak: (Altıok,2016,70).

2.1 GELENEKSEL POLİTİK KONJONKTÜREL DALGALANMALAR (RASYONEL BEKLENTİLER ÖNCESİ)

Politik konjonktür dalgalanmaları konusunda literatürün gelişimi iki aşamada, rasyonel beklentiler öncesi geleneksel dönem ve rasyonel beklentiler sonrası modern dönem şeklinde incelenebilir. Politik konjonktür dalgalanmaları üzerine olan çalışmalar 1970’li yıllarda Nordhaus ve Hibbs tarafından farklı perspektiflerden incelenmiş ve bu kişiler konjonktür dalgalanmalarına yönelik farklı konjonktür açıklamalarında bulunmuştur. Nordhaus (1975), yeniden seçilme kaygısı içindeki “fırsatçı” politikacıların yol açtığı konjonktür ile ilgilenmiştir. Hibbs (1977) ise, göreve gelmeleriyle sistematik biçimde farklı politikalar güden, “partizan” partilerin belirlediği devresel dalgalanmalarla ilgilenmiştir (Altıok,2016,70).

Rasyonel beklentiler öncesi modeller, politik konjonktür teorilerinin ilk aşamasını oluşturmaları nedeniyle geleneksel yaklaşımlar olarak adlandırılırlar. İlk aşamadaki modeller; fırsatçı ve partizan modellerin her ikisi de adaptif (uyarlayıcı, intibakçı) beklentiler temelinde analizlerde bulunmuş modellerdir (Erdoğan, 2004, 50-52). Adaptif beklentiler hipotezi temelinde analizlerde bulunan bu modeller seçmenlerin oy verme kararını geçmişe dönük aldıklarını varsayar (Genç ve Süloğu,2016,71). Adaptif (uyarlayıcı) beklentiler hipotezi çerçevesinde geliştirilmiş olan geleneksel yaklaşımları fırsatçı model ve partizan model olarak iki alt başlık altında detaylı olarak inceleyebiliriz.

2.1.1. Geleneksel Fırsatçı Konjonktürel Dalgalanmalar (Nordhaus Yaklaşımı)

Fırsatçı politik konjonktürel dalgalanmalar, seçimleri yeniden kazanmak isteğinde olan hükümetlerin, amaçlarına ulaşabilmek amacıyla mevcut ekonomiyi manipüle etmeleri sonucunda meydana gelen devresel dalgalanmalardır (Sezgin, 2007, 138). İlk defa W. Nordhaus (1975) tarafından ele alınan fırsatçı konjonktürel dalgalanmaları şu varsayımlara dayanır: (i) ekonomide Phillips eğrisi geçerlidir, yani enflasyonla işsizlik arasında zıt yönlü ilişki vardır, (ii) enflasyon beklentilerinin adaptif (uyarlayıcı) özelliktedir (iii) siyasi otoritelerin enflasyonu doğrudan kontrol edebilmektedir, (iv) seçmenler miyoptur, sistematik olarak yanıltılmaları söz konusudur ve seçmenlerin beklentileri yönlendirmeye açıktır, (v) politikacılar sadece fırsatçı yaklaşımlarla hareket etmekte, partizan özellikler taşımamaktadır, (vi) seçmenlerin oylama süreçlerinde kararlarını geçmişe dönük alırlar, (vii) seçimlerin zamanlaması dışsal olarak sabittir, ancak bazı modellerde içsel olabileceği de belirtilmiştir. Türkiye’de de sıkça görüldüğü gibi

seçimlerin zamanı, iktidarın yeniden seçilme şansının yüksek olduğu dönemlerde erken seçim çağrılarında bulunmaktadır (Savaşan ve Dursun,2006,194; Telatar, 1998,40-41).

Fırsatçı politik konjonktür dalganmalarının oluşumunda iktidarların ideolojileri dikkate alınmaz, ancak partizan politik konjonktür teorisinde iktidarların ideolojilerinin konjonktürel dalganmalarda belirleyici bir rol üstleneceği düşünülür. Partizan teoride iktidarların ideolojilerindeki farklılıklar politik konjonktür dalganmalarına sebep olan enstrümanların farklılaşmasına yol açar. Genelde sol partilerin yüksek büyüme oranı tercihinde olacağı ve bu nedenden ötürü sağ partilere göre yüksek enflasyon oranları veya yüksek bütçe açıklarını göze alabileceği kabul edilir. Bu teorinin temelinde iktidarların seçmen tabanının arzularına kayıtsız kalamayacağı varsayımı bulunur. Mesela, pek çok ülkede işçi sendikaları sol iktidar üzerinde bir baskı grubu olarak etkilidir (Savaşan ve Dursun,2006,195).

Nordhaus'un fırsatçı konjonktürel teorisine göre seçmenler, rasyonel (akılcı) olmayan, adaptif (uyarlamacı) beklentiler ile hareket eden, miyop özellikleri ile zayıf bir hafızaya sahip, sistematik bilgi düzeyinde ve ortalama bireylerdir (Nordhaus, 1989,57). Fırsatçı modelde siyasiler, partizan amaçlarla hareket etmemekte, sadece seçim kazanmak veya yeniden seçilmek gayesi doğrultusunda hareket ettiklerinden ülke ekonomisinde seçim öncesinde seçmenleri memnun edecek politikalara yönelebilmektedir (Saraç,2005,38). Nordhaus'a göre, politikacılar oylarını en yüksek seviyeye çıkarabilmek ve sadece seçimleri kazanabilmek gayesiyle fırsatçı şekilde hareket etmekte ve seçmenlere uygun politikaları uygulamaktadırlar (Nordhaus, 1989, 61).

Nordhaus, seçmen ve politikacıların davranışlarından yola çıkarak, iktidardaki hükümetlerin yeniden seçilebilme endişesinin uzun dönemlerde makroekonomik olarak optimum olmayan bazı kazançlara öncelik tanınmasına yol açacağını savunmaktadır (Erdoğan,2004,55). Bu açıdan siyasiler, seçim öncesinde seçmenlerin ulaşmayı amaçladıkları iktisadi koşulları oluşturma eğilimindedirler. Doğal olarak böyle bir hedefin seçim sonucunda ortaya çıkan maliyetler söz konusudur. Ayrıca seçmenler geçmiş deneyimlerinden ders almamakta, bir sonraki seçime kadar önceki seçim sonrasında katlanmak zorunda oldukları resesyona hızlı bir şekilde unutmış olmaktadır. Seçmenlerin geleceği öngöremeyen bu yapıları, iktidardaki partinin her seçim döneminde benzer şekilde seçmenleri yeniden kandırarak seçilmesine imkan tanımaktadır (Şanlısoy, 2007, 91).

Fırsatçı teoriye göre, para ve maliye politikalarının siyasal iktidarın kontrolünde olması ekonominin mevcut koşullarına bağlı olarak daha kolay manipüle edilmesine olanak sağlar ve bu durum siyasi iktidarların sebep olabilecekleri birtakım politik konjonktürel hareketlerin oluşabilmesine yol açar. Fırsatçı davranışlar sergileyen siyasi iktidarlar, iktidarda kalabilme veya tekrar seçilebilmek gayesiyle izleyecekleri genişletici iktisat politikaları, beklenmeyen enflasyonun kısa dönemde işsizlik oranının doğal seviyesinden uzaklaşması sonucunda ortaya çıkar (Erdoğan, 2004, 55-59).

2.1.2. Geleneksel Partizan Konjonktürel Dalganmalar (Hibbs Yaklaşımı)

Douglas Hibbs (1977) tarafından geliştirilen partizan politik konjonktürel dalganmalar teorisi, Nordhaus tarafından belirlenen fırsatçı modelin temel varsayımlarına dayanmaktadır. Ancak partizan dalganmalar yaklaşımında, fırsatçı yaklaşımdan farklı olarak politikacıların fırsatçı değil partizan davranışlar sergiledikleri ve seçmenlerin partiler arasında oluşan partizan farklılığın bilincinde oldukları varsayılır (Saraç,2005,47; Telatar,1998,45). Hibbs'in geliştirmiş olduğu modelde siyasi partilerin kendi partizan iktisadi hedeflerini takip ettikleri, politik ideolojilerinin tek amaç ve motivasyon kaynağı olduğu kabul edilmektedir (Şanlısoy, 2007,95). Partizan modele göre, politikacılar partizanca bir yaklaşımla kendi seçmen grubunun çıkarları doğrultusunda hareket etmeye çalışırlar (Özkan ve Tarı, 2010,224). Siyasi partiler reel ve nominal iktisadi performans düzeyine verdikleri önem bakımından birbirlerinden farklı bakış açılarına sahiptirler (Erdoğan, 2004,61). Partizan konjonktürel dalganmalar teorisi, siyasi partilerin makroekonomik sonuçlar konusunda farklı yaklaşımlara sahip olduğunu esas alması nedeniyle fırsatçı konjonktürel dalganmalardan farklılık gösterirler.

Hibbs, siyasi ideolojiler açıdan farklılık gösteren siyasi partilerin ekonomik tercihler yönünden de farklılıklar gösterdiklerini ve konjonktürel dalganmalara sebep olan araçların farklılaşmasına neden olduklarını belirtir (Hibbs, 1977,1470-1471). Bu anlayış çerçevesinde muhafazakâr görüşlü partilerin enflasyona, sosyalist görüşlü partilerin ise işsizliğe önem verdiklerini belirtir. Bu duruma bağlı olarak siyasal süreç içerisinde değişim gösteren partiler ve bu partilerin ekonomik kararları mevcut ekonomilerde politik konjonktürel dalganmalara neden olacaktır (Bakırtaş, 1998,49). Siyasi iktidarlar, fırsatçı yaklaşımda olduğu gibi sadece iktidarda kalmak veya iktidara gelebilmeyi değil, seçmen tabanlarının beklentilerinin karşılanmasını önemsemektedir. Rasyonel beklentiler öncesi fırsatçı ve partizan yaklaşımların temel farkı da bu noktada şekillenmektedir (Erdoğan, 2004, 63-64).

Fırsatçı ve partizan politik konjonktür teorilerinin seçmenlerin devamlı yanıtlanabilecek olduğu yönündeki varsayımı, iktisat teorisinin gelişim sürecinde eleştirilmiştir. Rasyonel beklentiler teorisinin tesiriyle rasyonel fırsatçı (Rogoff ve Sibert 1988; Rogoff 1990) ve rasyonel partizan teoriler (Alesina, 1987) geliştirilmiştir. Rogoff ve Sibert (1988), seçmen miyopluğu yerine asimetric bilgi varsayımına dayanan rasyonel fırsatçı politik konjonktür teorilerini geliştirmişlerdir. Buna göre seçmenler rasyonel beklentilere sahip olup politikacıların yeterliliklerini sorgularlar (Savaşan ve Dursun,2006,195).

2.2. MODERN POLİTİK KONJONKTÜREL DALGALANMALAR (RASYONEL BEKLENTİLER SONRASI)

Politik konjonktür hareketleri teorisinin gelişim sürecinde ikinci evre modern yaklaşım olarak ifade edilmekte ve rasyonel beklentiler hipotezinin geçerli olması halinde bile, fırsatçı veya partizan eğilimlerin gözlenebileceğini ispata çalışan modelleri kapsamaktadır. Yeni dönemde fırsatçı eğilimlerin varlığını ispata çalışan araştırmalar, "Rasyonel Fırsatçı Modeller", partizan eğilimlerin varlığını ispata çalışan modeller ise, "Rasyonel Partizan Modeller" olarak ifade edilir (Cinko, 2005, 36).

Rasyonel fırsatçı model, varsayımları açısından Nordhaus modelindeki varsayımların paralelinde geliştirilmiştir. Zira Rasyonel fırsatçı modelde de ekonominin Phillips eğrisi ile tanımlanması, siyasi otoritelerin enflasyonu doğrudan kontrol edebilmesi, politikacıların yalnızca fırsatçı yaklaşımlarla hareket etmesi ve partizan özellikler taşınamaması, seçim zamanlarının dışsal olmak üzere sabit tutulması varsayımları vardır. Nordhaus modelinden farklı olarak seçmenler rasyonel beklentilere sahiptirler ve siyasi partilerin ekonominin idaresi hususundaki beceri düzeylerinin etkinliği dışındaki tüm bilgilere sahiptirler. Oy verme döneminde ise rasyonel kararlar vererek, kendilerine en yüksek fayda düzeyini sağlayacak şekilde ve geleceği düşünerek hareket etmektedirler (Telatar, 1998, 47-48).

Modern yaklaşım içerisinde yer alan bu modeller iki açıdan farklıdır. İlk fark, modern yaklaşımın rasyonel beklentiler teorisinin politika etkisizliği olarak bilinen varsayımından etkilenmiş olmasıdır. Politika etkisizliği varsayımına göre, genel makro ekonomik politikalar ve para politikası reel ekonomik faaliyetlerin gidişatını etkileyemez. İkinci fark ise, yeni dönemde modern yaklaşım üzerinde rasyonel ilkesi varsayımının geçerli hale gelmesidir. Bu varsayım, ekonomik ajanların gelecekle ilgili beklentilerinin olduğu ve seçmenlerin sistematik olarak yanıtlanamayacağı manasına gelir. Bir başka ifadeyle, makro dengeler üzerinde olumsuz tesirler meydana getirecek iktisat politikaları uygulayan iktidarlara rasyonel seçmenler oy vermezler (Cinko,2005,36).

Politik konjonktürel dalgalanmalar teorisinin rasyonel beklentilerle şekillenmiş olan bu ikinci evresi, 1980'li yılların ortalarında; Cukierman ve Meltzer (1986), Rogoff ve Sibert (1988), Rogoff (1990), Persson ve Tabellini'nin (1990) rasyonel fırsatçı modeller üzerindeki çalışmaları ve daha sonra Alesina'nın (1987) rasyonel partizan model üzerine yaptığı çalışma ile gelişmiştir (Telatar, 1998,40).

2.2.1 Rasyonel Fırsatçı Politik Konjonktürel Dalgalanmalar

Modern yaklaşımın en belirgin özelliği seçmenleri rasyonel, seçmen davranışlarını rasyonel davranışlar olarak kabul etmesidir. Rasyonel beklentiler hipotezinin temelindeki bu özellik ekonomik ajanların gelecek ile ilgilendiği anlamına gelir. Bu durum da politika yapıcılarının reel ekonomik değişkenleri manipüle etmelerini güçleştirir. Politikacılar tekrar seçilmek endişesi ile bilhassa seçim zamanlarında uyguladıkları genişletici politikalarla seçmenleri sistematik olarak yanıtamazlar. Rasyonel fırsatçı politik konjonktür dalgalanmaları analizi için, rasyonel beklentiler çerçevesinde, seçim yılı öncesi baz alınarak ele alınan seçim yılı ile, seçim yılı baz alınarak incelenen seçim sonrası yıl karşılaştırılmalıdır (Çelik, 2014,40).

Rasyonel olan seçmenler partiler kadar bilgi sahibi olup ileri görüşlüdürler ve ayrıca güçlü hafızaya sahiptirler. Bu nedenle rasyonel ve fırsatçı partiler ekonomiyi kendi çıkarları için kolay bir şekilde kullanamazlar. Ancak rasyonel seçmen varsayımının kabul edilmesi, fırsatçı davranışları tamamen ortadan kaldırmaz. Bazı etmenlere bağlı olarak rasyonel beklentilerin olduğu durumda bile rasyonel fırsatçı modellerde politik konjonktür dalgalanmaları görülebilir. Bu etmenler; politikacı ile seçmen asimetric enformasyon, rasyonel ihmalkarlık ve seçmen tercihlerinde zamanlar arası kutuplaşmadır (Çelik, 2014,40).

Politikacılar ile seçmenler arasındaki asimetric enformasyon hükümetlerin yeterlilik düzeylerini kendi yetenekleri doğrultusunda bilmeleri, ancak seçmenlerin hükümetlerin yeterlilik düzeyini analiz edecek bilgiye sahip olmamaları durumundan kaynaklanır. Seçmenler hükümetlerin yeterliliğini ancak iktisadi çıktılarını gözlemleyerek tahmin etmeye çalışırlar. Bu varsayımlar çerçevesinde seçimlerden önce politik iktidarlar yeteneklerini fırsatçı bir biçimde ortaya koyar. Seçmenlerle politik iktidar arasında asimetric enformasyon oluşması sonucunda ekonomik çıktı üzerinde dalgalanmalar gözlenebilir (Aydemir, 2007,97). İktidarların vergi oranlarını düşük düzeyde tutarak, kamu hizmetlerini düşük miktarda kamu

gelirleri ile karşılımları iktidarın asimetrik bilgi avantajlarını kullanmalarıyla ile mümkün olmaktadır (Erdoğan, 2004,72).

Rogoff ve Sibert (1988), modern fırsatçı konjonktür dalgalanmalarının bilgi asimetrisi sonucunda meydana geldiğini ortaya koymuştur. Persson ve Tabellini (1990), iktidarın seçmenlerin arzu ettiği politikaları uygulamalarının gerekçesi, seçimleri kazanmak ve yeniden iktidar olmaktır. İktidar gelecekte uygulanacak iktisadi politikalar konusunda belirsizlik yaratarak kendileri için daha fazla oy getirecek değişimleri sağlamak ister. Cukierman ve Meltzer (1986), çalışmalarında iktidarın sebep olduğu parasal konjonktür dalgalanmalarına odaklanmıştır. Para politikasının uygulayıcısı olan kurum cari dönemde parasal rejim hakkında bilgiye sahipken seçmenler bu bilgiye tam olarak sahip değildirler. Seçmenlerin rasyonel beklentiler içerisinde olmasına rağmen asimetrik bilgi sorunu ile karşı karşıyadır. Seçmenler para politikasına yön veren kurumların geçmiş dönemlerdeki parasal politikalarını analiz ederek beklentilerini yönlendirirler. Bu da politik kaynaklı dalgalanmalara yol açar.

Rasyonel ihmalkarlık teorisinde ise tek bir kişimim seçimin sonucuna tesir etmesi mümkün değildir. Bundan dolayı politika uygulamakla ilgili bilgilendirme maliyetinin gereksiz olduğu durumda rasyonel ihmalkarlık ortaya çıkar (Aydemir,2007,99).

Seçmen tercihlerinde zamanlar arası kutuplaşma durumunda politik kaynaklı dalgalanmalar oluşabilmektedir. Seçmenler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar, kendi aralarında farklı görüşlere sahip olmaları politik dengeyi durumunu bozarak politik ekonomik dalgalanmalara yol açmaktadır (Tabellini ve Allesina ,1990).

2.2.2 Rasyonel Partizan Politik Konjonktürel Dalgalanmalar (Alesina Yaklaşımı)

Rasyonel partizan politik konjonktür teorisi, Hibbs'in (1977) geleneksel partizan yaklaşım teorisine rasyonel beklentiler hipotezi ve oyun teorisinin uygulanmasıyla Alesina tarafından 1987 yılında geliştirilmiştir (Şanlısoy, 2007, 102; Genç ve Süloğlu, 2016,75).

Rasyonel partizan modelin varsayımları, fırsatçı modeldeki temel varsayımlara paralel olarak geliştirilmiştir. Ekonominin Phillips eğrisiyle ifade edilmesi, siyasi otoritelerin enflasyonu doğrudan kontrol altında tutabilmesi, politikacıların sadece partizan yaklaşımlarla hareket etmesi ve fırsatçı özellikler taşımaması, seçmenlerin siyasi partiler arasındaki farklılıkların bilincinde olması ve seçim zamanlarının dışsal olmak üzere sabit tutulması varsayımları benzer varsayımlardır (Telatar, 1998,50-51). Modern partizan modelin yedi varsayım altında toparlayarak özetleyebiliriz. Bu varsayımlar; (i) Phillips eğrisi yardımıyla tanımlanması ve politik partilerin yetki düzeyi ile alakalı olması, (ii) enflasyon beklentisinin rasyonel olması, (iii) politik partilerin özdeş olmaması, sağ ve sol olmak üzere iki ayrı ideoloji kanadından oluşması, (iv) bütün seçimlerde yalnız iki politik partinin iktidara gelebilmek için mücadele etmesi, (v) seçmenlerin yapısının farklılık göstermesi, farklı seçmenlerin enflasyon, işsizlik vb. makroekonomik değişkenlerle ilgili farklı önceliklerinin olması, (vi) iktidarın enflasyonu doğrudan kontrol etmesi, (vii) seçim zamanlamasının dışsal olarak belirlenmesidir (Aydemir,2007,99).

Rasyonel partizan politik konjonktürel dalgalanmalarla ilgili çalışmalar yapmış olan Alesina'ya göre, seçim sonuçlarının belirsiz olması kısa süreli dalgalanmalar meydana getirebilmektedir. Seçim öncesinde seçmenlerin seçim sonucunda görev başına gelecek partinin uygulayacağı politikalar hakkında sadece partilerin seçim öncesinde açıkladıkları program bilgisine sahip olması, seçmenleri büyük bir belirsizlikle karşı karşıya bırakmaktadır. Bundan dolayı seçmenler seçimi kazacağını düşündükleri partinin ekonomik programlarını dikkate alarak, makroekonomik değişkenlerle ilgili beklentilerini ortalama olarak şekillendirirler. Politik partiler seçimler öncesinde işsizlik, enflasyon, büyüme gibi iktisadi büyüklükleri kendi ideolojileri doğrultusunda şekillendirmeye çalışırlar. Mesela, seçim öncesi dönemde seçmenler gelecek dönemde göreve gelecek partinin onları karşı karşıya bırakacağı enflasyon oranına ilişkin beklentide bulunurlar. Fakat seçmenler bu beklentilerini kesin olarak oluşturamazlar. Bu sebeple her seçim dönemi beklenenden farklı bir seviyede bir enflasyon oranı söz konusu olabilmektedir. Gerçek enflasyon oranı ise seçimlerden sonra görev başına gelen parti tarafından tayin edilecektir (Aydemir,2007,99).

Alesina'nın çalışmasında ücretlerin ve fiyatların katılığı rasyonel beklentiler teorisine dayandırılarak açıklanmıştır. Bu türden modeller seçim sonucu tahminine dayanmaktadır. Şayet seçim sonuçları kesin olarak tahmin edilebilseydi reel olarak politik konjonktür dalgalanmaları şeklinde bir durumla karşılaşılmazdı. Bu modele göre; reel ekonomik sonuçların geçersiz olması ve makroekonomik neticelerin seçim sonuçlarının sürprizlik derecesine göre belirlenmesi şeklinde bazı sonuçlara ulaşılabilir (Aydemir,2007,101).

Alesina'nın rasyonel partizan yaklaşımından farklı olarak fırsatçı yaklaşımda, istihdam ve üretim düzeylerindeki farklılıklar sürekli nitelikte olup, bu seviye farklı siyasi iktidarların görev sürelerince fiilen

artış göstermektedir. Oysa rasyonel partizan teoride üretim ve istihdam düzeylerindeki farklılıklar geçici niteliktedir ve bu değişikliğin bir iktidar değişiminin hemen akabinde meydana gelmesi gerektiği savunulmaktadır. Buna ek olarak, her iki yaklaşımda da temel vurgu, sol eğilimli "ekonomiyi genişletici" partiler ile sağ eğilimli "daraltıcı, yani anti-enflasyonist" partiler arasındaki farklılıklar üzerine toplanmaktadır. Bu açıdan genel olarak partizan teorinin ve özel olarak rasyonel teorinin, seçmenlerin miyopluğu (kisa vadeciliği) üzerine kurulu olmadığına dikkat çekilmektedir. Her iki teoride, akıllı seçmenler partiler arasındaki farklılıkları doğru şekilde algılayarak oy verme işlemlerini bu koşulları dikkate alarak gerçekleştirmektedir (Karaçor ve Saraç, 2004,107). Hibbs' in partizan yaklaşımdan farklı olarak, rasyonel partizan konjonktür teorisinde seçmenlerin beklentileri rasyoneldir ve geleceği dikkate alarak seçmenler kararlarını verirler (Telatar, 1998, 50-51).

3. POLİTİK KONJONKTÜR DALGALANMALARINA YÖNELİK TÜRKİYE'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Fırsatçı ve partizan konjonktür dalgalanmaları konusunda literatürde bir çok çalışmanın olduğu görülmektedir. Bilhassa mevcut literatürde fırsatçı politik konjonktür dalgalanmalarıyla ilgili çalışmalara daha çok rastlanılmaktadır. Bu çalışmaların bir bölümü politika araçlarına göre politik konjonktür dalgalanmalarını analiz ederken, diğer bir bölümü politika çıktılarına (amaç) göre analiz etmiştir. Politika araçlarına dayalı çalışmalar; kamu harcamaları, vergiler, transferler ve para arzı artışı gibi makroekonomik araçlarını kullanmaktadır. Politika çıktılarına göre yapılan çalışmalar ise; enflasyon, işsizlik ve ekonomik büyüme gibi makroekonomik hedefleri konu almaktadır. Politika araçları doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmaların neredeyse tümünde politik konjonktür dalgalanmaları teorisine uygun sonuçlara ulaşılmıştır (Aydemir,2007,102).

1960'lı yıllarda gelişen yeni politik iktisat ve politik konjonktür dalgalanmaları teorileri, özellikle iktisadi ve siyasi istikrarsızlıkların yaşandığı Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde siyaset ile makro ekonomi arasındaki ilişkiyi, iktisadi koşulların seçimlerin kazanılması ya da kaybedilmesi konusunda oynadığı rol aracılığıyla izahı noktasında önem taşımaktadır (Karaçor ve Saraç, 2004, 109). Türkiye'de bu konuda yapılan çalışmaları inceleyecek olursak;

Ergun (2000), 1987- 1999 dönemi için seçim öncesi kamu ve para politikası araçlarının tutumunu araştırmıştır. Bu çalışmada politik konjonktür dalgalanması hipotezini aylık verilerle test edilmiştir. Bu çalışma sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de seçime dayalı politik konjonktür dalga görevdeki hükümetlerin seçimlerden önce bile bile politika dalgalanmalarına neden oldukları sonucuna ulaşmıştır (Koç, 2013, 55).

Onur (2001), Türkiye'de (1950-2000) dönemi için, uyarlanmış beklentilere dayanan fırsatçı politik konjonktür dalgalanmalarının mevcut olup olmadığını incelenmiştir. Alesina, Cohen ve Roubini (1992) çalışması esas alınarak, politika çıktıları konusunda ; emisyon hacmi, GSMH,ve konsolide bütçe açıkları kullanılmıştır. Enflasyon ve işsizlik oranlarında görülen durağansızlık nedeniyle bu iki değişken modele dahil edilmemiştir. Türkiye'de uyarlanmış beklentilere dayanan politik konjonktürel dalgalanmaların milletvekili genel seçimlerinin gecikme olmaksızın, konsolite bütçe açıkları üzerinde yüksek miktarlarda bedele yol açtığı belirlenmiştir. Bu bedelin seçim yılı sonrası dönemde karşılanmasında, konsolide bütçe açıkları veya emisyon hacmi, merkez bankası kredileri, iç borçlanma ve kamu sektörünün özel bankacılık sektöründen borçlanmanın kullanılması söz konusudur. Bunun yanı sıra, bu çalışma, Türkiye Ekonomisi'ndeki problemlerin kaynağının politik sebeplerden biri olan milletvekili genel seçimleriyle, makro ekonomik değişkenleri değiştirerek, ekonominin aleyhine neticeler ortaya çıkardığı görüşünü desteklemektedir.

Telatar (2003), 1986-1997 dönemi için Türkiye'deki politik iş çevrimlerinin varlığını ampirik olarak incelemiştir. 1970'lerin ortalarından itibaren kronik enflasyon sorunu yaşayan Türkiye için yapılan çalışmada, parlamenter sistemdeki hükümetlerin davranışları politik acı ve manipülatif hipotezleri kapsamında seçim zamanlamasını endojen bir değişken olarak içeren probit ve logit tahmin prosedürleri kullanarak test etmiştir. Sonuçta, hükümetlerin yeniden göreve yeniden seçilme şanslarını artırmak için ekonomiyi para arzı ve devlet harcamaları yoluyla manipüle ettiklerini, istikrar programlarının güvenilirliğini yitirmesine ve dolayısıyla enflasyon sorununun devam etmesine neden olduklarını incelenen zaman dönemi için tespit etmiştir.

Sezgin (2005), Türkiye için politik ekonomik sistemi incelemiş, Türkiye'de ekonomik göstergelerin seçimlerden dolayı manipüle edilip edilmediğini, 1950-2003 yılları arasında regresyon analizi ile test etmiştir. Çalışmada 1986-2003 yılları arasında çeyrek dönemlik verilerle tahmin yapılmış, ayrıca iktisadi koşulların seçmen kararlarına tesir edip etmediği de ampirik olarak test edilmiştir. Bunun için hem anket

sonuçlarına dayanan regresyon tahminleri hem de gerçek seçim sonuçlarına dayanan tahminler yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda, 1950-2003 yılları arasında Türkiye'de politik konjonktürel dalgalanmaların olduğu belirlenmiştir. Politika çıktıklarına göre yapılan analizlerde iktisadi büyümenin seçimlerden olumsuz yönde etkilendiği belirlenirken, politika araçlarına göre yapılan analizlerde ise, kamu harcamalarının seçim dönemlerinde arttığı ve bütçe açıklarının da büyüdüğü belirlenmiştir. Sektörler açısından yapılan analizlerde ise, seçimlerden yalnızca tarım kesiminin etkilendiği görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada popülerlik fonksiyonuyla ilgili anket verilerine dayalı olarak yapılan analizde ekonomik koşulların hükümetin popülerliğini etkilediği tespit edilmiştir. İktidar partisinin popülerliğini enflasyon bir dönem gecikmeyle olumsuz yönde etkilerken, büyüme dört dönem gecikmeyle pozitif yönde tesir etmektedir. Ekonomik oy vermeyle ilgili olarak 1950-2003 dönemi kapsamında seçim sonuçlarına dayalı olarak yapılan analizlerde ise, sağ partilerin oylarını ekonomik değişkenlerden sadece enflasyonun olumlu etkilediği görülmüştür. Ekonomi dışı değişken olarak, iktidarda bulunma negatif tesir yapmaktadır. Sol partilerin oylarınınsa iktisadi değişkenlerden etkilenmediği görülmüştür.

Saraç (2005), Türkiye'de 1980-2004 dönemi için fırsatçı politik konjonktür dalgalanmalarının geçerli olup olmadığını yıllık olarak elde edilen çeşitli makroekonomik değişkenler, kamu sektöründe ücretle çalışanların sayısı ve reel tarımsal ortalama ürün alım fiyatları yardımı ile analiz etmiştir. Bunu yaparken, politikacıların seçim tarihini bir yıl önceden ön görebildikleri ve bu nedenle seçim ekonomisi politikası uygulamalarına seçimden bir yıl önce başlayabileceği kabul edilerek, bahse konu değişkenlerin, seçim yıllarının öncesindeki yıldaki ve sonraki yıldaki değerleri seçimin yapıldığı yıllara göre karşılıklı olarak kıyaslanmıştır. Bu çalışmada ayrıca Türkiye ekonomisi için partizan politik konjonktür dalgalanmaları ve adaptif (uyarlanmış) beklentilere dayanan politik konjonktür dalgalanmaları teorileri kapsamında Philips eğrisinin geçerliliği incelenmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar şu şekildedir: Adaptif (uyarlanmış) beklentilere dayalı politik konjonktür dalgalanmalarının, en sık görüldüğü; 1987,1991,1995,1999 ve 2002 seçim yıllarıdır. 1987 seçimlerinde emisyon hacminin, konsolite bütçe açığının, merkez bankası kredilerinin ve kamu sektöründe çalışan sayısının, 1991 seçimlerinde konsolite bütçe açığının, kamu sektöründe çalışan sayısının ve şeker pancarı destekleme alım fiyatının, 1995 seçimlerinde kamu sektöründe çalışanların sayısının, emisyon hacminin ve şeker pancarı destekleme alım fiyatının, 1999 seçimlerinde şekerpancarı ve tütün destekleme alım fiyatının, 2002 seçimlerinde de tütün destekleme alım fiyatı ve konsolite bütçe açığının seçim yılı baz alındığı seçim öncesinde artması seçim sonrası yılda artması kanıt niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada, seçim ekonomisi politikalarının uygulanmaları sonucunda makroekonomik değişkenlerde meydana gelen değişimlerin, ülke ekonomisi aleyhine sonuçlar ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır. 1980-2004 dönemi Türkiye Ekonomisi'nde, partizan politik konjonktür dalgalanmaları ve politik konjonktür teorileri boyutunda Philips eğrisinin geçerliliğine dair kanıt ise bulunmamıştır (Saraç,2005,89-90).

Bahçe (2006), Türkiye'de 1980-2006 döneminde seçimlerin ekonomik göstergeler üzerinde politik konjonktür dalgalanmaları meydana getirip getirmediği; gayrisafi yurtiçi hasıla, kamu kesimi nihai tüketim harcamaları, bankalar arası faiz oranı, MM1 ve enflasyon oranı gibi makroekonomik göstergelere ait veriler ele alınarak analiz edilmiştir. Sonuçta; seçimlerin araştırma dönemi kapsamındaki makro ekonomik göstergeler üzerinde oluşturduğu politik konjonktür dalgalanmalarının etkisinin yalnızca bankalararası faiz oranı ve enflasyon oranı gibi parasal sektör göstergeleri üzerinde olduğu; reel sektör göstergelerini ise doğrudan etkileyemediği görülmüştür.

Karagöl ve Turhan (2008), 1960-2002 yılları arasında dış borç, savunma harcamaları ve Türkiye'deki politik iş döngüleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Bu çalışmada siyasal ticaret döngüsünün iki önemli yönü, seçim etkileri ve partizan etkileri incelenmiştir. Türkiye'de politik konjonktür dalgalanmalarına dair iki önemli yaklaşım olan seçimsel etki ve partizan etki kapsamında savunma harcamalarını ve dış borçları etki-tepki fonksiyonlarıyla incelemiştir. Ampirik bulgular savunma harcamalarının hükümetlerin politik ideolojilerinden ve kamu politikalarından etkilendiğini dolayısıyla politik olarak renkliliğin çok önemli olduğunu göstermiştir. Seçim öncesinde artan savunma harcamaları seçim sonrasında da bu trendi sürdürmektedir. Bu açıdan Türkiye'de görevdeki hükümetlerin seçim sonrası dönemde de genişleyici politikalar uyguladığını gösterir. Bu durum aslında seçim öncesi hükümetin mirası olarak da algılanabilir. Zira seçim öncesinde savunma harcamaları da dahil olmak üzere tüm harcamaların artırılmasıyla uygulanan genişletici politikanın ekonomiyi etkilemesi söz konusudur.

Erdoğan ve Bozkurt (2009), 1986-2005 dönemi için Türkiye'de para politikasının manipüle edilip edilmediğini, parasal büyüklüklere ait verileri GARCH yöntemiyle test ederek incelemiş ve ele alınan dönem için politik kaynaklı parasal konjonktür hareketlerinin varlığını tespit etmişlerdir.

Özkan (2010), geleneksel fırsatçı politik konjonktürel dalgalanmalar teorisi kapsamında Türkiye ekonomisinde siyasetin ekonomiye müdahalesi ve bu sorunun çözümü için yapılan yasal ve kurumsal düzenlemelerin etkisi 1980 sonrası dönem için incelenmiştir. GSMH, sanayi üretim endeksi, enflasyon, kamu harcamaları, para arzı ve para değişkenleri kullanılan değişkenlerdir. Bu çalışmada, diğer çalışmalardan farklı olarak, ekonomide yaşanan siyasal kaynaklı yapay konjonktürün ortaya çıkmasına manide önerilen çözümlerden biri olan "kurumsal düzenlemelerin etkisi" de test edilmiştir. Çalışma sonucunda, incelenen dönemde altı milletvekili genel seçimlerinin incelenen değişkenler üzerinde politik konjonktürel dalgalanmalar meydana getirdiğine ilişkin kanıtlara ulaşılmıştır. Ayrıca ülkede 2001 yılı sonrası yoğun olarak gerçekleştirilen kurumsal düzenlemelerin ekonomideki etkisinin araştırıldığı modelden elde edilen sonuçlar, yapısal düzenlemelerden önceki ve sonraki dönemler arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu göstermiştir. Yapısal düzenlemeler ekonomiyi olumlu yönde etkilemiş ve seçim dönemlerinin manipüle edilmesini bir nebze engellemiştir.

Altun (2014), Türkiye'de fırsatçı ve partizan modellere göre politik konjonktür dalgaları, 1950-2010 dönemindeki kamu harcamalarının seyrinde politik amaçlı bir sapmanın olup olmadığı otoregresif hareketli ortalamalar yöntemiyle test edilmiştir. Çalışma sonucunda, Türkiye'de fırsatçı ve partizan politik konjonktürel dalgalanmaların geçerli olduğu, ancak partizan modele ilişkin kanıtların net olmadığı belirlenmiştir.

Eryılmaz (2014), Türkiye için "Geleneksel Fırsatçı Politik Konjonktür Teorisini" test ettiği bu çalışmada 1987-2012 dönemi için çeyrek yıllık GSYİH, enflasyon, dolaşımdaki para, para arzı (M1) serileri, aynı dönemdeki çeyrek yıllık kamu harcamaları, diğer kamu harcamaları, vergi gelirleri ve bütçe açığı serileri mevsimsel Box-Jenkins modelleri ile analiz etmiştir. Çalışma sonucunda söz konusu dönemde hiçbir seride politik konjonktür dalgalanmaları gözlenmediği belirlenmiştir. Bu bulgu "Geleneksel Fırsatçı Politik Konjonktür Teorisi'nin Türkiye için geçerli olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Gökdemir (2016) çalışmasında, geleneksel fırsatçı modele göre Türkiye'de politik konjonktür dalgalarının varlığını, 1950-2013 döneminde yapılan 16 genel, 12 yerel seçim dönemi ile seçilen göstergeler arasındaki uyum, oran analizi ile incelenmiştir. Bu çalışmada politika araçları olarak; genel bütçe gelir ve giderleri, M2 para arzı ile belediye gelir ve giderleri ve politika çıktıları olarak; enflasyon, işsizlik ve GSYİH kullanılmıştır. Bu göstergelere ait yıllık reel veriler alınarak yıllara göre değişim oranları, beş farklı dönem (1950-1959, 1960-1979, 1980-2000, 2001-2013 ve 1950-2013) için analiz etmiş ve çalışma sonucunda 1950-2013 dönemini kapsayan analizde, göstergelerin %56,25 oranında teori ile uyumlu olduğu ve bu oranın genel ve yerel seçimlerle de aynı olması şeklinde bir dikkat çekici bulguya ulaşılmıştır.

Altok (2016), 1980-2015 yıllarında politik konjonktür dalgalanmaları teorisinin varsayımını destekleyen bir durumun mevcudiyetini tespit etmek için enflasyon, işsizlik, GSMH, kamu gelirleri, dış borçlanma ve para arzı değişkenlerini Nordhaus modeli kapsamında incelenmiş ve sonuçta; incelenen dönem içerisinde seçim çevrimlerinin varlığını mutlak olarak destekler bir nitelikte olmadığı belirlenmiştir.

SONUÇ

Politik konjonktür dalgalanmaları teorisi, politikacıların siyasal karar alma sürecinin iktisadi değişkenler üzerinde dalgalanmalara yol açacağı iddia eder. Kamu tercihi teorisinin gelişimine kadarki sürede iktisat teorisinde kurulan modellerde politik faktörlerin etkisi göz ardı edilmiş, ancak kamu tercihi teorisinin gelişiminden sonra, iktisadi modellere politik değişkenler içsel değişkenler olarak dahil edilmesiyle, politik faktörlerin iktisadi değişkenler üzerindeki etkileri incelenmeye başlanmıştır. Politik kararlarla iktisat politikası kararları arasındaki etkileşimi inceleyen politik-ekonomik dalgalanmalar teorisi, iktisadi dalgalanmaların seçimlerin zamanlanmasını yansıttığını söyler. Politik-ekonomik dalgalanmalar teorisinde, politikacıların göreve geldikleri ilk dönemde, bir önceki yönetimin uygulamalarını göstererek, işsizliği arttıran ve enflasyonu azaltan daraltıcı politikalar uygulamayı tercih ederler. Seçim yaklaştığında ise enflasyonu çok fazla arttırmayan, fakat işsizliğin düşmesini sağlayacak genişletici politikalar ile seçmenlerin kararlarını etkilemeye çalışırlar.

Seçmenlerin oylama davranışına etki eden iki unsur vardır; iktidardaki partinin performansı ve ideolojik yapı. Seçmenler oy verirken sadece görev başındaki partinin performansı değerlendirebilecekleri gibi, ideolojik bir bakış ile (partizan şekilde) de hareket edebilirler. Bunun yanı sıra iktidardaki partinin performansı değerlendirilirken seçmenlerin beklentileri de önem kazanır. Beklentiler adaptif veya rasyonel olabilir. Literatürde adaptif beklentiler politik konjonktür teorilerinin ilk evresi olarak ifade edilen geleneksel politik konjonktür yaklaşım kapsamında incelenmiştir. İkinci gelişim evresi ise, beklentilerin rasyonel olduğu modern politik konjonktür yaklaşımıdır. Politik konjonktür teorileri fırsatçı ve partizan modellere göre analiz edilmektedir.

Politik konjonktür hareketlerine yönelik yapılan araştırmaların temel gayesi, seçim öncesi ve sonrası dönemde makro ekonomik göstergelerde sapmaların seçimle ilişkisini ortaya koymaktadır. Çalışmaların bazıları seçim dönemlerinde iktisadi büyüklüklerin, bir başak ifadeyle, para ve maliye politikalarının manipüle edildiğini kanıtlayan sonuçlara ulaşırken (Erdoğan ve Bozkurt, 2009; Özkan ve Tarı, 2010; Gökdemir, 2016; Altun, 2014; Gökdemir, 2016 ; Özkan, 2010; Bahçe, 2006; Saraç , 2005; Ergun, 2000, Aydemir, 2007) , bazıları ise tam tersi veya nötr (net olamayan) neticelere ulaşmıştır (Altıok, 2016; Eryılmaz , 2014). Türkiye için yapılan bu literatür taraması çalışmasında; Türkiye ekonomisinde seçim dönemlerinde iktidarın fırsatçı politikalar izlediklerini ortaya koyan çalışmaların daha çok ön plana çıktığı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Alesina, A. (1987), Macroeconomic Policy in a Two-Party System as a Repeated Game, *The Quarterly Journal of Economics*, S. 102 (3), s. 651-678.
- Altıok, M. (2016), *Politik Konjonktür Dalgaları Teorisi Türkiye Uygulaması (1980-2015)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Altun, T. (2014). Türkiye'de Fırsatçı ve Partizan Politik Konjonktürel Dalgalar: 1950-2010. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, C. 36, s. 47-69.
- Aydemir, G. (2007), *Türkiye'de Politik Konjonktür Dalgaları Kapsamında Seçmen Davranışlarının Analizi (1987-2004)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.
- Bahçe, A. B. (2006), *Politik Konjonktür Dalgaları Çerçevesinde Seçimlerin Ekonomik Göstergeler Üzerindeki Etkisi ve Türkiye Uygulaması (1980-2006)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Bakırtaş, İ. (1998). Politik-Ekonomi Dalgaları Kuramı Kapsamında Türkiye'de Politik Yapının Ekonomi Üzerindeki Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, C. 13, S. 2, s. 47-63
- Cinko, L. (2005). Modern Politik Konjonktür Hareketleri Teorisi: Rasyonel Beklentileri İçeren Politik Konjonktür Hareketleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 19, s. 325-339.
- Cukierman, A. ve Meltzer, A. H. (1986). A Theory of Ambiguity, Credibility, and Inflation under Discretion and Asymmetric Information. *Econometrica*, S.54, s.1099-1128
- Erdoğan, S. (2004). *Politik Konjonktür Hareketleri Teorisi Perspektifi ile Siyaset Ekonomi İlişkileri*. İstanbul: Değişim Yayınevi.
- Eryılmaz, F. (2014), *Politik Konjonktür Teorileri Işığında Türk İktisat Politika Çıktılarının Analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Bursa.
- Eryılmaz, F. ; Murat, D. (2016), Politik Konjonktür Teorileri: Türkiye'den Kanıtlar. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C. 14, S. 1, s. 248-268.
- Erdoğan, S.; Bozkurt, H. (2009). Demokratik Rejimlerde Politik Parasal Konjonktür Hareketleri: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir İnceleme. *Doğuş Üniversitesi Dergisi* , S.10 (2), s. 204-216.
- Genç, S. Y.; Süloğlu, D. (2016). Politika-Ekonomi İlişkileri Üzerine Teorik Yaklaşımlar: Politik Konjonktür Teorileri. *ICOAEF: 2nd International Conference on Applied Economics and Finance Konferans Kitabı*, 5-6 Aralık 2016, Girne Amerikan Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs 2016, s. 63-78.
- Gökdemir, S. (2016), *Politik Konjonktür Dalgaları ve Geleneksel Fırsatçı Modelin Türkiye'ye Uygulanması (1950-2013)*. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Hibbs, D. A. (1977). Political Parties and Macroeconomic Policy. *The American Political Science Review*, S. 71, (4), s. 1467-1487.
- Karaçor, Z. ; Saraç, T. B. (2004). Politik Konjonktür Dalgaları Teorileri Çerçevesinde Seçim Ekonomisi Kavramı ve (1980-2004) Dönemi Uygulaması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, C. 7, S. 1-2, s. 101-118.
- Karagöl, E. T. ; Turhan, A. (2008). External Debt, Defence Expenditures and Political Business Cycles in Turkey. *Defence and Peace Economics*, S.19(3), s.217-224.
- Koç, İ. (2013). *Politik Konjonktür Teorileri Çerçevesinde 1950 Sonrası Türkiye'de Maliye Politikalarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik.
- Nordhaus, W. D. (1975). The Political Business Cycle. *Review of Economic Studies*, S. 42, s. 169-190.
- Onur, S. (2001). Politik Konjonktür Dalgaları ve Türkiye Uygulaması (1950-2000). *Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, C. 6, S.2, s. 157-184.
- Özkan, F. (2010). *Politik Konjonktür Dalgaları (Türkiye Analizi)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Özkan, F.; Tarı, R. (2010). Türkiye'de 1980 Sonrası Seçim Dönemlerinin Politik Konjonktürel Dalgaları Teorisi Çerçevesinde Analizi. *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, S. 36, s. 223-238.
- Persson, T.; Tabellini, G. (1990). *Macroeconomic Policy, Credibility and Politics*. Switzerland: Harwood Academic Publishers.
- Rogoff, K. (1990). Equilibrium Political Budget Cycles. *American Economic Review*, S..80(1), s. 21-36.
- Rogoff, K. ; Sibert, A. (1988). Election And Macroeconomic Policy Cycles. *The Review of Economic Studies*, S. 55 (1) , s. 1-16.
- Savaşan, F. ; Dursun, İ. (2006). Türkiye'de Yerel Düzeyde Politik Konjonktürel Devreler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, C. 8, S. 2, s. 191-208.
- Saraç, T. B. (2005), *Politik Konjonktür Dalgaları Teorileri Çerçevesinde Seçim Ekonomisi Kavramı ve (1980-2004) Dönemi Türkiye Uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sezgin, Ş. (2005), *Politika ve Ekonomi İlişkisi: Türkiye'de Politik Konjonktürel Dalgalar ve Ekonomik Oy Verme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şanlısoy, S. (2007), *Ekonomi- Politika Etkileşiminin Süreç Politikası Açısından Analiz: Türkiye Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tabellini, G. ve Alesina, A. (1990). Voting On The Budget Defecit. *The American Economic Review*, S. 80, (1), s. 37-49.
- Telatar, F. (1998). Makro Ekonomi-Siyaset İlişkileri: Politik Devresel Dalgalar. *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, C.9, S. 31, s. 37-60.
- Telatar, F. (2003). Political Business Cycles in the Parliamentary Systems Evidence from Turkey. *Emerging Markets Finance and Trade* ,S.39(4), s.4-39.